

**BUTLLETÍ
ELECTRÒNIC
DE LA
SOCIETAT
CATALANA DE
CIÈNCIA-FICCIÓ I
FANTASIA**

**Primavera 2015. Número
44**

EDITORIAL

Temps és canvi

Haviem estat a punt d'escriure "temps de canvis", però ens ha semblat una obvietat: el temps és canvi; una afirmació justament situada a l'origen de la ciència-ficció.

I perquè ens dediquem a la ciència-ficció, i sobretot perquè som en el temps, no podem negligir el canvi.

A la secció de Crònica podeu llegir la de les reunions que van duent a terme els representants d'una bona colla d'entitats, i també activistes individuals, entorn de la SCCFF, amb vista a integrar-s'hi per renovar la Societat i potenciar-ne la voluntat sempre present de posar-se al servei de tota la ciència-ficció catalana, com a centre coordinador i difusor de les diverses activitats i espai de debat de les diferents iniciatives.

El projecte que actualment es va definint comportarà canvis importants en tots els aspectes de la SCCFF, també en aquest butlletí. Des del 1997, en què es va constituir la SCCFF, el pas del temps inevitablement ha anat duent canvis. Hi ha moments que es noten més. El 2006, quan va començar a sortir aquest butlletí, en va ser un. Aquest any sembla que n'és un altre. Aprofitem-ho i gaudim-ne.

COMIAT



Leonard Nimoy: llarga i pròspera vida

L'actor Leonard Nimoy, l'inoblidable senyor Spock de la sèrie "Star Trek", va morir el passat 27 de febrer. Tots els diaris i mitjans de comunicació han lamentat la pèrdua de l'actor, director, poeta i fotògraf, que havia nascut a Boston el 26 de març de 1931 i, doncs, quan va morir li faltava just un mes per a complir vuitanta-quatre anys.

Havia treballat sobretot en moltes sèries de televisió, i també molts films, des de la sèrie "Zombies of the Stratosphere" de 1952 i el film *Són elles* (estrenat entre nosaltres com *La humanidad en peligro*) de 1954, fins a completar una cinquantena de personatges, però el que l'ha immortalitzat és el de Spock a "Star Trek", des de l'episodi previ de 1964 i després la primera sèrie, de 1966-1969, i els diversos films. A més d'actuar-hi, fins al film, de 2013, *Star Trek: dins la foscor*, també va escriure guions de la sèrie, i va dirigir dos dels llargmetratges, *Star Trek III: a la recerca de Spock* (1984) i *Star Trek IV: missió, salvar la Terra* (1986).

Els altres films que va dirigir, *Esposa per herència*, *Funny baby* i *Tres solters i un biberó*, també van ser doblats al català.

El senyor Spock va començar a parlar en català el 12 de setembre de 1989, quan va arrencar la programació regular del Canal 33, inaugurat per TVC en període de proves l'any abans, amb una forta pugna amb el govern espanyol, que va intentar impedir que emetés. La veu que doblava la de Nimoy era la mateixa que ho havia fet a la sèrie en castellà a TVE els anys setanta, el barceloní Josep Fernández Mediavilla, Pepe Mediavilla, que recentment ha estat la veu catalana de Gàndalf als tres films del *Senyor dels anells*.

La desaparició de Leonard Nimoy s'afegeix, per la implacable lògica cronològica, a la d'altres figures de la sèrie "Star Trek" els darrers anys: després del creador de la sèrie, Gene Roddenberry, desaparegut el 1991; DeForest Kelley, el doctor Leonard McCoy, mort el 1999; James Doohan, Montgomery Scott "Scotty", el 2005; Majel Barret, vídua de Roddenberry, la doctora Christine Chapel, el 2008, i recentment també Arlene Martel, que havia fet una memorable aparició com a T-Pring, la jove vulcaniana promesa amb Spock des de petits, i que va morir el 2014.

Que aquest espai del butlletí serveixi d'homenatge agraït a tots ells, i sobretot a Leonard

Nimoy, que ens saludava, amb el palmell de cara i els dits fent una V, desitjant-nos llarga i pròspera vida.

Tomàs Capdevila

CRÒNICA

Cap a la coordinació del fandom català



L'11 de gener, i en una segona sessió el 22 de febrer, va tenir lloc una reunió de representants de les diverses iniciatives entorn de la ciència-ficció i la resta de gèneres fantàstics, com la fantasia, el terror i l'àmbit tecnocientífic. Hi van participar representants de SCCFF, Ter-Cat, "Catarsi", Fantastik, Mircon, Uranik, Martorell negre, ARC, Punt de lectura, Acocollona't Girona, Mecanoscrit.cat, i

blogaires, periodistes i activistes diversos.

El motiu de l'encontre era la proposta d'articular les diverses iniciatives que intenten promoure la ciència-ficció catalana i en l'àmbit català. Atès que la SCCFF des de l'inici ha tingut la voluntat de servir d'entitat coordinadora de tot el moviment, i gaudeix de personalitat jurídica com a associació legalment constituïda, la proposta era enfortir-la, participant-hi com a socis, individuals o col·lectius, sense renunciar a la visibilitat i l'activitat de cada entitat particular, i col·laborar a renovar-la i ampliar-la per a poder disposar d'un àmbit col·lectiu coordinador de totes les activitats que es duen a terme dispersament durant tot l'any.

Les propostes van ser bàsicament que els diferents agents s'afiliïn a la SCCFF perquè creixi i guanyi pes; que els representants de les diferents entitats entrin a la junta, que s'ha de renovar l'últim trimestre de l'any; que se centralitzi la informació en un sol web perquè qualsevol persona pugui adreçar-se a la SCCFF per a conèixer què es fa i on, amb vista també a ajudar els periodistes i la gent interessada en el gènere fantàstic a trobar un interlocutor. Tot això sense que les diverses entitats i iniciatives perdin independència ni presència pública.

Així mateix es va informar que els membres de la SCCFF que també ho són de l'Associació d'escriptors en llengua catalana han constituït en el si de l'AELC un Grup de ciència-ficció, fantasia i literatura de tema tecnocientífic, recuperant l'antiga Secció de ciència-ficció, cosa que permetrà formalitzar la col·laboració. De fet, les reunions s'han pogut fer gràcies a la col·laboració de l'AELC.

A la segona sessió es va proposar prendre decisions sobre el lloc web i la política de comunicació i anar pensant en la renovació de la junta el setembre, i fer dos equips de treball: un d'expansió i promoció i un altre sobre el web, i agilitar i renovar el sistema d'afiliació. En aquest sentit, es va tractar de la manera d'evitar un excés de pagament de quotes (l'entitat de cadascú i la SCCFF), amb la figura dels socis col·lectius, i d'automatitzar el sistema de fer-se soci via web.



Es va decidir crear el web de cap i de nou, que serà encapçalat per un article que explicarà la "refundació" de la SCCFF. Quan ja hi funcioni el blog, s'hi integrarà el butlletí, que desapareixeria com a publicació periòdica trimestral, atès que el seu contingut podrà ser ofert més periòdicament i puntualment. També es va acordar que els integrants conservaran les seves pàgines web i hi posaran enllaços al nou web de la SCCFF. També convindrà potenciar el Facebook de la SCCFF i obrir un compte de Twiter.

Els responsables de la revista "Catarsi" també en van anunciar la refundació, segona època, amb més articles a més de relats, i que podria funcionar com a òrgan bianual de la SCCFF en paper.

I finalment es va decidir tornar-se a reunir el 22 de març, quan ja haurà sortit aquest butlletí. Les reunions han aplegat cada vegada una vintena de participants.

NOTÍCIES

Avança el congrés sobre Ciència i Ficció

Continua la preparació del Congrés internacional Ciència i Ficció que, convocat per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica i la SCCFF, tindrà lloc el



Congrés internacional Ciència i Ficció
 Barcelona, IEC, 2, 3 i 4 de setembre de 2015.
 Vilanova i la Geltrú, Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, 5 de setembre de 2015.

Ambits científics proposats per a les sessions temàtiques

D'acord amb la proposta inicial feta pública pel comitè organitzador del Congrés Ciència i Ficció, format per Pasqual Bernat (SCHCT, SCJF), Eduard Castanyo (SCFF, traductor), Carlos Gómez (University of Milano), Víctor Martínez-Gil (UB), Oscar Montero Pich (CEHC, historiador de la ciència), Anna Morena-Bedmar (UB, Fundació Pedrolo), Antoni Murrià-Jordi (SCJF, FF) i Enri Fuij (Ter-Gel), els àmbits científics serien:

1. Ciència i ficció. 2. La ciència-ficció dins l'àmbit universitari.
3. Ciència-ficció i literatura de gènere. 4. La ciència-ficció, un àmbit internacional. 5. La ciència-ficció fora del llibre.

Sense que la numeració dels àmbits hagi de correspondre exactament a l'ordre en què són exposats, les sessions temàtiques es distribuïren de la manera següent:

- dimecres 2, matí: benévola i conferència inaugural; comunicacions de l'àmbit 1
- dimecres 2, tarda: comunicacions de l'àmbit 2
- dijous 3, matí: comunicacions de l'àmbit 3
- dijous 3, tarda: comunicacions de l'àmbit 4 i segona conferència
- divendres 4, matí: comunicacions de l'àmbit 5
- divendres 4, nit: conferència de clausura, i comiat

Comunicacions

La recormem que les propostes de comunicacions s'han d'enviar a inscripciones.CienciaFiccion@gmail.com fins al 31 de març de 2015 i han d'incloure el nom de les persones que hi participaran, un breu curículum, el títol provisional de la comunicació i un breu resum, d'un màxim de 1.500 caràcters.

Les temàtiques oficials del congrés, en què es podran presentar les comunicacions i es faran les conferències, són les religions romàniques i l'anglès.

Conferències i activitats paral·leles

Durant el Congrés s'oferiran tres conferències: la inaugural, a càrrec de Laura Borràs, directora de la Institució de les Lletres Catalanes, sobre «Lletres i tecnociència»; la central, de Carme Torras (CSIC-UPC), sobre «Confluència de ciència i ficció en la robòtica actual»; i la de clausura, d'Alessandro Scarsella (Universitat Ca'Foscari de Venècia), sobre «La fantasciència llatina». També hi haurà exposicions del fons de ciència-ficció de la Biblioteca de Catalunya, de la col·lecció de «Targetes telefòniques de ciència-ficció» de Jean-Pierre Laigle i «Pedrolo i la ciència-ficció» de la Fundació Pedrolo a l'IEC; «Fons de ciència-ficció vuitcentista de la biblioteca» a la BMVB de Vilanova, i el diumenge 7 l'expedició facultativa a l'espai Pedrolo a Concabella, amb autocar. El programa detallat d'activitats es publicarà oportunament.

Inscripcions

Termini d'inscripció: Associació al congrés, fins a la data d'inici. Presentació de comunicacions, fins al 31 de març de 2015. La butlletja d'inscripció la trobareu al web del congrés, <http://cienciaificcio.wordpress.com/about/>, amb els diferents tipus d'inscripció.

Després del 30 d'abril de 2015, en què es comunicarà l'acceptació de les propostes, s'obrirà el termini de pagament de la inscripció, que serà del 15 de maig al 15 de juny de 2015. La quota general d'inscripció serà de 20€.

El pagament s'haurà de fer efectiu mitjançant un ingrés i una transferència al compte corrent de la Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia, a CaixaBank: ES63 2100 3629 6200 0001 49992

Cal que indiquem com a referència els cognoms de la persona inscrita i les sigles CP. Per a completar la inscripció, hauréu d'enviar el comprovant de l'ingrés o la transferència escanejant a l'adreça info.CienciaFiccion@gmail.com, posant com a assumpte els vostres cognoms i el text «comprovant CP». En el termini d'una setmana rebreu un correu electrònic de confirmació.

Els dies del congrés també hi haurà la possibilitat d'inscriure's per als dinars i sopars de després de les sessions, i al dinar de clausura a Vilanova i la Geltrú.

Cada participant inscrit al congrés rebrà un certificat d'assistència, el resum de les comunicacions, si es publiquen, i podrà adquirir el llibre del Congrés Internacional Ciència i Ficció a la metat del preu de venda.

Dates que convé recordar

- 31 de març de 2015: data final per a presentar propostes de comunicacions.
- 30 d'abril de 2015: comunicació d'acceptació de les propostes.
- 15 de maig a 15 de juny de 2015: termini de pagament de la inscripció.
- 2 a 5 de setembre de 2015: Congrés Internacional Ciència i Ficció.

Per a més informació
<http://cienciaificcio.wordpress.com>
info.CienciaFiccion@gmail.com

Segona circular, febrer de 2015

setembre vinent, del 2 al 5, a l'IEC i a la Biblioteca Víctor Balaguer. Al butlletí de tardor de 2014 donàvem notícia de la primera circular. Ara els organitzadors han divulgat la segona, en què recorden que els interessats a presentar-hi comunicacions tenim temps fins al 31 de març. La inscripció per a l'assistència es manté oberta fins a l'inici de les sessions. També han donat a conèixer el programa

provisional d'activitats paral·leles: la conferència inaugural, a càrrec de Laura Borràs, directora de la Institució de les Lletres Catalanes, sobre "Lletres i tecnociència"; la central, de Carme Torras (CSIC-UPC), sobre "Confluència de ciència i ficció en la robòtica actual", i la de clausura, d'Alessandro Scarsella (Universitat Ca'Foscari de Venècia), sobre "La fantasciència llatina". També hi haurà exposicions del fons de ciència-ficció de la Biblioteca de Catalunya, de la col·lecció de "Targetes telefòniques de ciència-ficció" de Jean-Pierre Laigle i "Pedrolo i la ciència-ficció" de la Fundació Pedrolo a l'IEC; "Fons de ciència-ficció vuitcentista de la biblioteca" a la BMVB de Vilanova, i el diumenge 7 l'expedició facultativa a l'espai Pedrolo a Concabella, amb autocar. Els interessats podeu descarregar la circular i consultar la informació complementària al web del congrés, <http://cienciaificcio.wordpress.com>.



Festival Nice Fictions

Del 17 al 19 d'abril tindrà lloc a Niça el primer festival Nice Fictions, dedicat al gènere fantàstic (ciència-ficció, fantasia...) i les creacions breus (contes, curtmetratges...), amb sessions dedicades a la literatura, el còmic, el cinema, les sèries de televisió, la pintura, la il·lustració, els jocs, el teatre i la música. Els actes tindran lloc al campus de Saint-Jean d'Angély (Niça), i consistiran en exposicions, demostracions, conferències, projeccions, taules rodones i espectacles a càrrec d'un nombrós grup d'autors i artistes convidats.

Entre els organitzadors hi ha Hélène Marchetto, escriptora i il·lustradora, Jérôme Gayol,

especialista en jocs de rol, Sybille Marchetto, escriptora de ciència-ficció, Ugo Bellagamba, escriptor de ciència-ficció, i Olivier Sanfilippo, il·lustrador i autor del cartell del festival. Els interessats en podeu trobar tota la informació al web del festival, <http://nice-fictions.fr/>



Concurs de microrelats Fantàstic 2015

Obert a microrelats de ciència-ficció relacionats amb les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC), i convocat pel programa "L'altra

ràdio" de Ràdio 4 i La Mandarina de Newton, hi poden participar grups d'estudiants de centres d'educació primària i d'educació secundària de Catalunya, i qualsevol persona a partir de 16 anys, de forma individual o en grup, amb un relat breu de ciència-ficció en llengua catalana, d'un màxim de 800 paraules, que presenti una trama argumental en la qual intervingui algun aparell o ús relacionat amb les TIC. Les obres que participin a les categories Educació Primària cicle superior i Educació Secundària Obligatòria, a més del nom i el cognom de l'autor (o autors), l'adreça electrònica i un telèfon de contacte, han de fer constar el nom del professor responsable, el nivell escolar i el nom del centre educatiu.

Una selecció de les obres presentades es publicarà als webs de "L'altra ràdio" i de La

Mandarina de Newton, i les obres guanyadores de cada categoria s'emetran en versió radiofònica el mes de juny de 2015. Les obres s'han de trametre fins al 10 de maig de 2015 en format de fitxer word o PDF, juntament amb el formulari complimentat que trobareu als webs dels organitzadors, "L'altra ràdio" (www.altraradio.cat) i La Mandarina de Newton(www.lamandinadenewton.com). Si teniu qualsevol dubte o pregunta escriviu un correu electrònic a l'adreça: concursfantastic@gmail.com.

El jurat és integrat per Irene Lapuente, física i fundadora de La Mandarina de Newton, Pitu Martínez, mestre i especialista en TIC aplicades a l'educació, i Cinto Niqui, periodista i director del programa "L'altra ràdio".



Inaugurat el Fons documental Manuel de Pedrolo

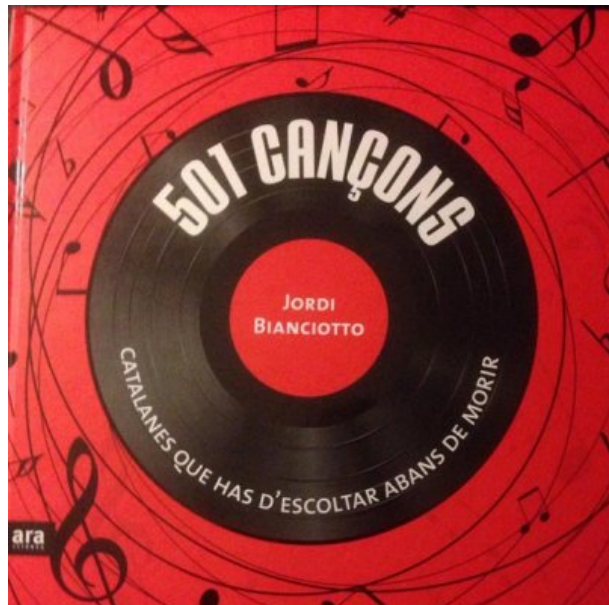
Com a complement i segona part de la inauguració de l'Espai Pedrolo, al castell de Concabella, de què donàvem notícia al butlletí anterior, el passat 14 de febrer es va inaugurar al mateix castell el Fons documental de Manuel de Pedrolo.

Així, des d'ara, al costat de l'exposició didàctica per al públic general de l'obra de Pedrolo, els estudiosos també disposen de l'arxiu del Fons documental, on poden trobar manuscrits originals de les obres de l'escriptor amb les seves esmenes autògrafes, totes les primeres edicions dels

llibres, còmics, una gran quantitat d'articles sobre la seva obra i articles seus; entrevistes, traduccions, premis literaris, correspondència, cartells; els fitxers dels personatges de Temps Obert; una extensíssima bibliografia amb les col·leccions de "La cua de palla", els llibres guanyadors del premi 7lletres, els llibres guanyadors del premi de ciència-ficció Manuel de Pedrolo ciutat de Mataró i els de la beca Manuel de Pedrolo convocada per l'ajuntament de Tàrraga; material editat per la Fundació Pedrolo, com els

"Quaderns Pedrolians", i amb motiu del 7lletres; el llibre de família compendi de la casa dels Pedrolo, documents dels antecedents familiars, etc.

El castell de Concabella és al municipi de Plans de Sió (Segarra), carrer de la Font, sn, 25211 Concabella, tel. 973520030, info@espaipedrolo.cat. La pàgina de l'Espai Pedrolo, en construcció, és <http://www.espaipedrolo.cat/wp/>.



Mons imaginats en cançons

El periodista Jordi Bianciotto ha publicat el llibre i disc *501 cançons catalanes que has d'escoltar abans de morir* (Ara llibres, Barcelona, novembre 2014), que va des de la cançó denúncia fins al punk més estripat i que classifica les cançons triades en deu àrees temàtiques: La mirada al món, Companys de viatge, Amor, Sensualitat, Quotidianitat, Saviesa popular, Llocs del Països Catalans, Lluita, Diversió i Mons imaginats. Aquí ens interessa especialment aquest darrer apartat, subtítulat

Fantasia, màgia, surrealisme, dedicat a la fantasia i l'evasió de la realitat, un gènere que segons l'autor ofereix en l'àmbit català unes aportacions difícils de trobar en cançoners d'altres llengües. Entre les trenta-set cançons de tema fantàstic triades trobem "El cabaret galàctic", "El setè cel", "L'home dibuixat" i "Qualsevol nit pot sortir el sol" de Sisa, "Batiscafo Katuscas" i "Robot" d'Antònia Font, "El vol de l'home ocell" i "El senyor de les pedres" de Sangtraït, "Tenc un estel" de Fora des sembrat, "Volarem" de La Troba Kung-Fú i "Somiatruitres" d'Albert Pla i Lídia Pujol.

Sagues
del

cinema

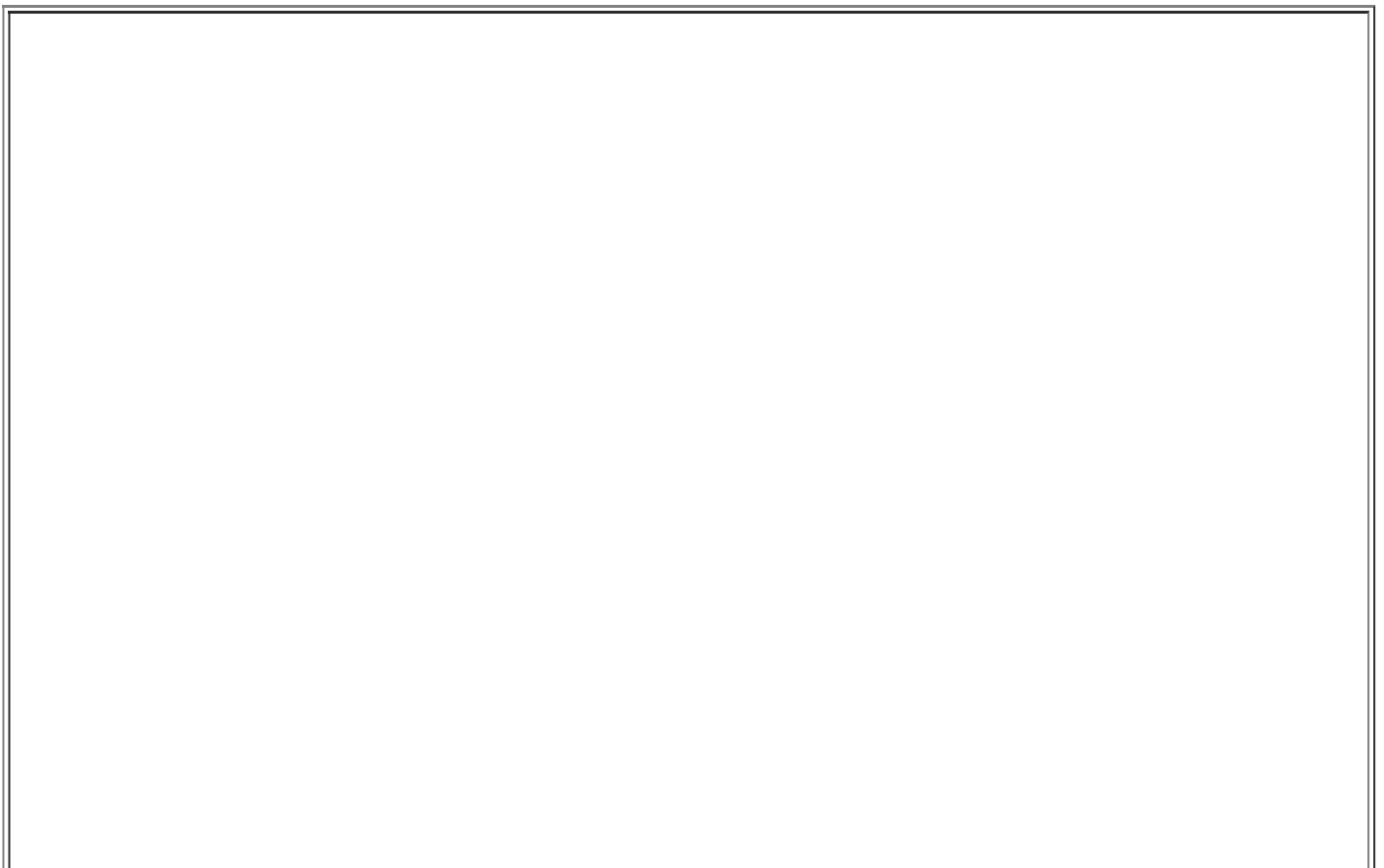
A més d'altres estrenes destacades, aquest any el cinema de ciència-ficció oferirà nous títols de sagues originades per films d'èxit. Així, el 30 d'abril arribarà un nou film dels herois provinents de còmics de la Marvel, *Avengers: Age of Ultron*, la franquícia més

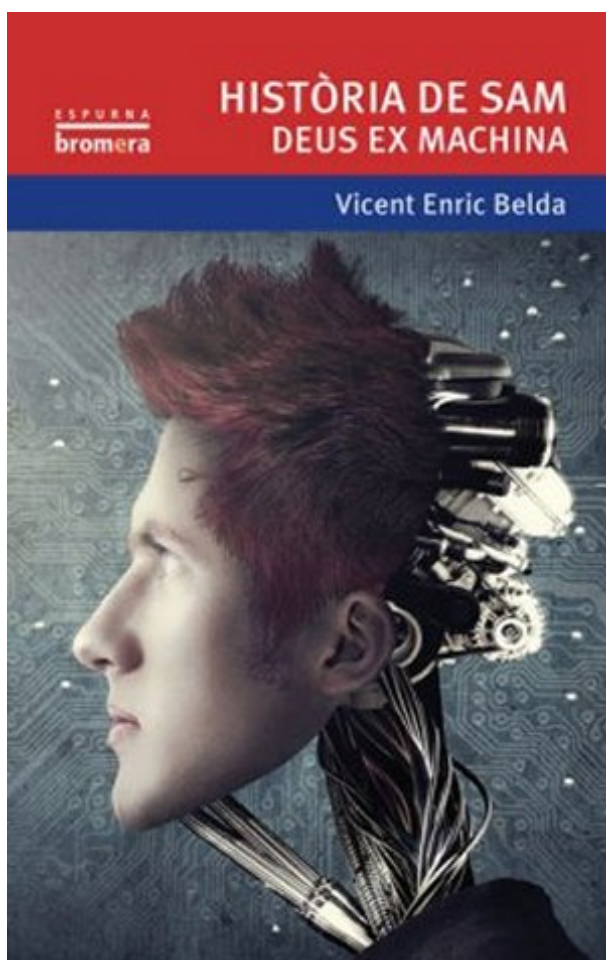


taquillera
darrere
de *Harry
Potteri*
davant
de *Star Wars*;
dirigida per
Joss
Whedon, la

protagonitzen, entre d'altres, Robert Downey Jr., Chris Evans i Mark Ruffalo, i la seguiran dos films més de la sèrie que s'estrenaran el 2018 i el 2019. El 12 de juny s'estrenarà *Jurassic World* (a la imatge), la reobertura del Parc juràssic vint-i-dos anys després i amb repatiment renovat, amb Chris Pratt, Bryce Dallas Howard, Omar Sy i Jake Johnson. El 10 de juliol tindrem *Terminator: Genesis*, altra vegada amb Arnold Schwarzenegger, reiniciant la sèrie, juntament amb Emilia Clarke i Jason Clarke, dirigits per Alan Taylor. I el 18 de desembre arribarà el setè episodi de *Star Wars: The Force Awakens*, dirigit per J.J. Abrams, recuperant Harrison Ford, Carrie Fisher i Mark Hamill, juntament amb l'incombustible Max von Sydow.

LLIBRES





Història de Sam. Deus ex machina

de Vicent Enric Belda

"Espurna", 110, Edicions Bromera, Alzira, setembre 2014.

La novel·la de l'autor valencià està ambientada en un futur llunyà, com tantes de les novel·les destinades a públic jove que s'escriuen avui dia.

Però una de les particularitats que la fan diferent d'altres novel·les del gènere és que el protagonista, Sam no és un adolescent fent tasques d'heroi o heroïna, sinó que és un giny cibernètic, un androide.

Som a l'any 2120, la civilització humana quasi ha desaparegut després que els androides, cansats de veure com els éssers humans destruïen el planeta Terra, n'han decidit l'extinció per mitjà d'un virus letal. Només han sobreviscut dos tipus d'humans: uns quants que van escapar del virus i uns altres que han estat modificats genèticament i no són capaços d'imaginar la violència.

Sam, un androide que temps enrere havia servit com a robot personal, rep l'encàrrec de

buscar una jove humana anomenada Hanna. Sam acabarà descobrint que la noia que busca és algú que guarda relació amb el seu passat cibernètic.

Història de Sam és una novel·la molt ben contada que tracta sobre qüestions cabdals, sobre la violència, la vulnerabilitat, sobre els instints destructius de l'*homo sapiens* i sobre el poder de la tecnologia.

MG



Segui vora el foc de Jair Domínguez

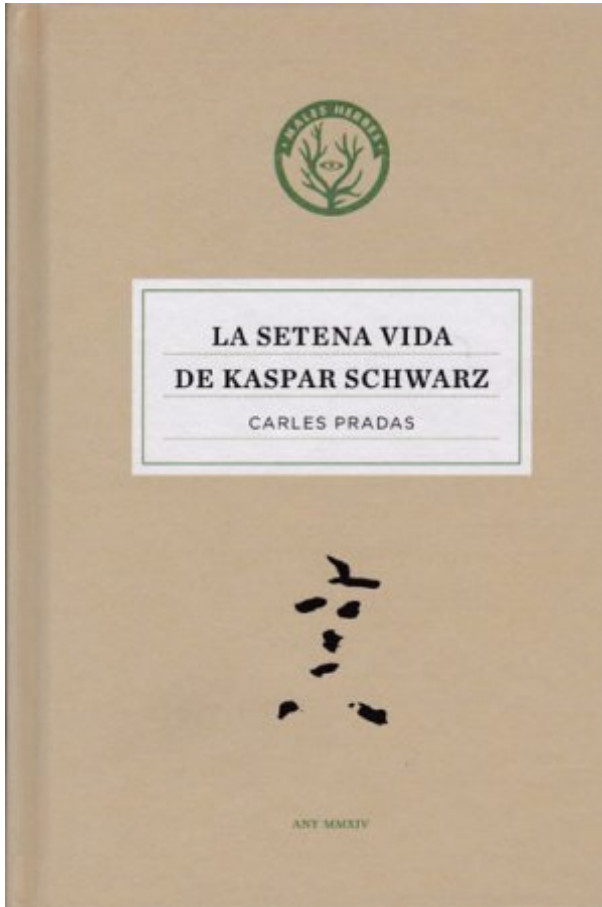
"Amsterdam", Ara llibres, Barcelona,
octubre 2014.

J.G. Ballard a *Crash* narrava la història d'un obsedit pels accidents automobilístics, que li representaven una plenitud eròtica. Amb un cert paral·lelisme, Jair Domínguez (Barcelona, 1980) a *Segui vora el foc* narra la història d'un obsedit per enregistrar morts violentes, per accident, suïcidi o assassinat, enregistraments que penja a la xarxa, amb què arriba a fer-ne un sistema de vida retribuït. En David amb la seva càmera procura arribar abans que la policia o les ambulàncies, i domina tant l'especialitat que arriba a veure la Cinta, un cobejat document on hi ha enregistrat l'horrible crim comès contra tres nenes, un vídeo de vuit segons que pot

destruir el sistema polític d'un continent.

Però això és poca cosa per a la incontinència narrativa de Domínguez, que a la seva novel·la també fa sortir uns científics que clonen John Lennon, un Cronovisor que permet veure enregistrades coses que encara no han passat, el robot Joseph Wellington que decideix eliminar l'espècie humana, i el Centre de Recerca per a la Supervivència Mental i els professors Mango i Barbiture, compromesos en un viatge de dos-cents anys en el futur.

Com vam escriure al butlletí 36, la primavera de 2013, comentant *Hawaii Meteor* de Jair Domínguez: benvinguda sigui la seva impertinència desacomplexada en tots els sentits, literaris, ètics, estètics i ideològics.



La setena vida de Kaspar Schwarz de Carles Pradas

"Distorsions", 17, Editorial Males Herbes, Barcelona, novembre 2014.

A l'últim llibre de l'any 2014, la col·lecció "Distorsions" de Males Herbes transgredeix color, format i relligat. Només en una ocasió la coberta havia abandonat l'habitual color verd, en l'únic títol que no era de narrativa. Ara, al número 17, la col·lecció només per a aquest volum no solament ha deixat el color verd, sinó que ha ampliat el format i presenta un relligat en tapa dura. El llibre s'ho mereix.

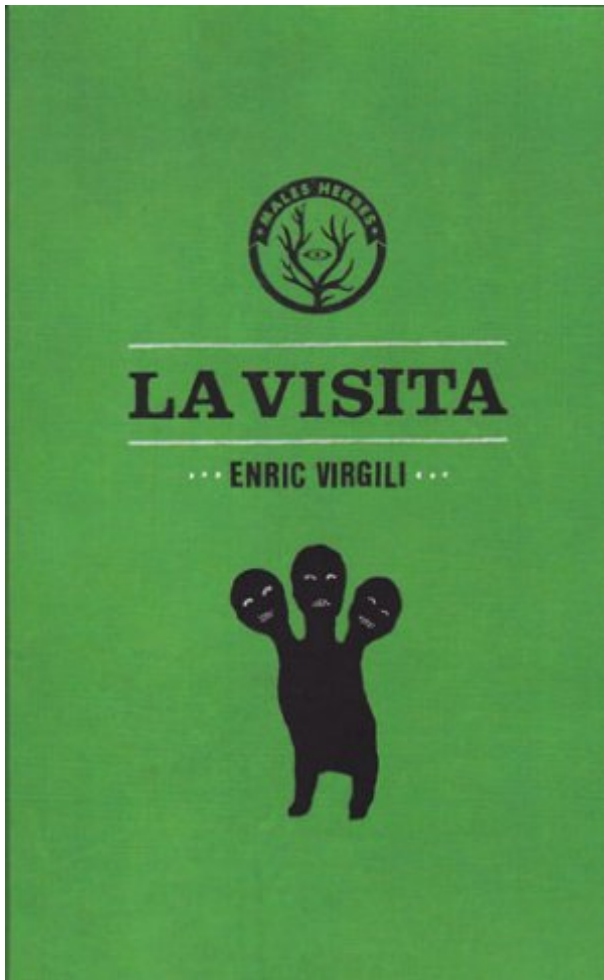
Carles Pradas (Barcelona, 1979), que ve del camp de la fotografia i la comunicació audiovisual, en la seva primera novel·la

presenta una obra transtextual, a la qual s'afegeixen els editors en un pròleg còmplice, i de transgressió de límits entre gèneres i tècniques. Com en aquell memorable *Sputnik* de Joan Fontcuberta de 1997, ara reactualitzat, text i fotografies es complementen per a explicar una història en què la suposada objectivitat del testimoniatge fotogràfic participa a qüestionar la suspensió de la incredulitat.

L'obra és plena d'incitacions a cercar relacions, començant per la peculiar aparença del protagonista, relacionada amb el concepte de les set vides, fins als al·legòrics noms successius d'aquest Kaspar, i les seves vivències al llarg de l'espai i del temps.

Amb la forma d'una investigació biogràfica, i després d'un pròleg apòcrif, Pradas explica humorísticament una història trista, la del desarrelat Kaspar Schwarz, concebut a Prússia, nascut al mig del mar, adoptat a Virgínia, combatent a la Gran Guerra, amb l'únic arrelament en l'amor per la Vaira i sempre transitant per "les fronteres del deliri i la ficció". I amb la dosi de ciència-ficció necessària i adequada.

Una obra incitadora que deixa a l'elecció del lector les últimes decisions.



La visita d'Enric Virgili

"Distorsions", 18, Editorial Males Herbes,
Barcelona, gener 2015.

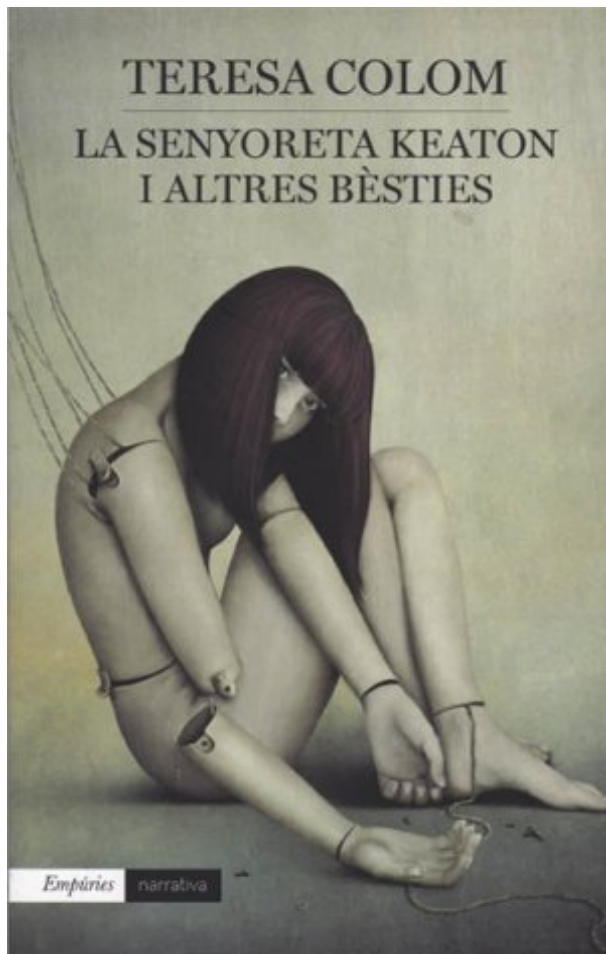
Mallarmé va dir allò que la poesia és feta de paraules, i Enric Virgili (Barcelona, 1965), un autor que ve del camp de la poesia, amb un gust evident per la llengua construeix amb paraules un edifici en decadència i hi instal·la l'únic inquilí que encara hi viu, que un dia es lleva, es renta, es posa el batí i les sabatilles, esmorza, surt del pis, baixa l'escala, arriba al portal, però veu que s'ha deixat la clau, i torna enrere, passa més amunt del seu pis, puja al terrat, torna a baixar i quan passa pel seu replà es visita o rep una visita. Pot fer pensar en el clàssic tema del doble, tan estimat pels poetes narradors, com Borges o Sarsanedas, però en aquest cas ampliat al tema del triple, amb la inclusió d'un proteic personatge trinitari que

s'afegeix a la visita i hi compareix cada vegada que no fa cap falta.

El recurs fàcil és dir que aquest Virgili ens guia per un viatge a les profunditats d'un ésser que no es resigna a quedar-s'hi, fins i tot es treu l'òbol de sota la llengua i salta de la barca, però potser és més adequat recordar allò que deia un altre poeta, Pere Gimferrer, que cada poema té el seu tema, però no cal que el lector el conegui: n'hi ha prou que hi feu confiança i gaudiu de la lectura.

Una bona estrena de 2015 de les "Distorsions" de Males Herbes, sempre dins la literatura "altra", aquí entre el barri de Sants i els pantans del surrealisme.

amj



La senyoreta Keaton i altres bèsties de Teresa Colom

"Narrativa", 473, Editorial Empúries, Barcelona, gener 2015.

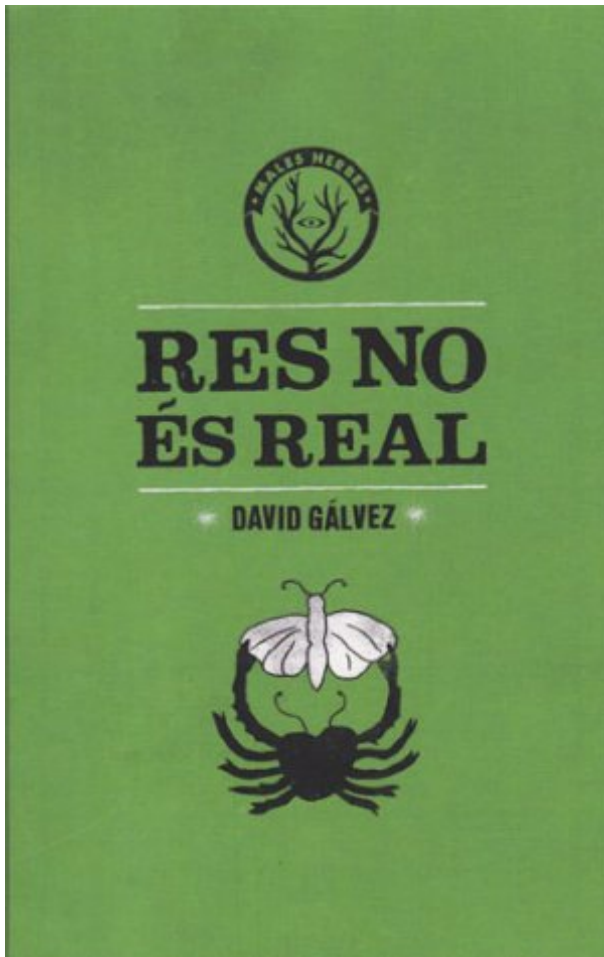
Teresa Colom (la Seu d'Urgell, 1973), després d'uns quants llibres de poesia, ha debutat a la narrativa amb aquest recull de cinc contes fantàstics acostats a la rondalla meravellosa vuitcentista, i amb el punt en comú de girar al voltant del naixement d'una criatura prodigiosa.

"La senyoreta Clock", amb un alè que aniria del "Dorian Gray" de Wilde al "Benjamin Button" de Fitzgerald, narra la inquietud d'una mare que pensa que serà massa vella per a veure madurar la filla, i com la filla viu una vida accelerada fins a l'excés tràgic, i és el conte més rodó del recull i el que mostra més

clarament l'habilitat de l'autora de tancar bé els relats amb una observació sorprenent i adequada. "Caterina" presenta el naixement d'una criatura cridada per la mar. "El nen de Mortson", on apareix la senyoreta Keaton del títol del volum, presenta una criatura amb una malformació sorprenent i, potser per la volguda complexitat del relat, és el conte més recargolat del recull. "El fill de l'enterramorts" parteix d'una idea enlluernadora i té tot el to d'una rondalla clàssica. "La Maison Desirchamp" és sobretot interessant per l'ambientació, amb una història digna de l'Andersen més tràgic.

Dins cada conte s'expliquen altres històries, algunes de les quals són desplegades a les altres parts del llibre, i també s'hi fa referència a personatges que tornarem a trobar. Això, juntament amb la coherència de l'ambientació, en temps de carruatges i "cottatges", dóna una atmosfera unitària al volum, que ens submergeix dins un món on el fantàstic és una pertorbació inevitable de la quotidianitat.

Una lectura ben recomanable, la d'aquests contes escrits amb imaginació i habilitat, gust pel llenguatge i sensibilitat, i un lleu tel d'humor alliberador quan convé.



Res no és real de David Gálvez

"Distorsions", 19, Editorial Males Herbes,
Barcelona, febrer 2015.

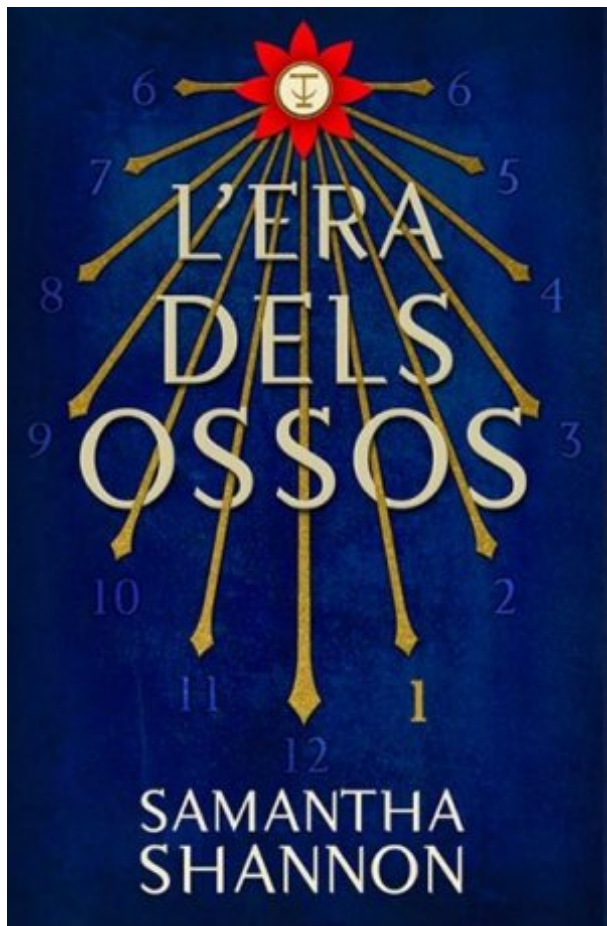
David Gálvez (Vilanova i la Geltrú, 1970) va debutar a Males Herbes l'any passat amb una remarcable novel·la epistolar, *Cartes mortes*, menada per l'arrabatat impuls d'Antonin Artaud i que no vam ressenyar perquè no entrava dins l'àmbit d'aquest butlletí. Ara hi torna amb una novel·la dietarística, *Res no és real*.

Com en algunes obres de ciència-ficció iniciàtica d'Aldiss o de Lessing, de Benet i Jornet o de Pedrolo, el narrador parla des d'un món tancat, entre límits infranquejables i desconixedor dels éssers externs que en tenen cura, "els que ens vigilen". Aquí som en uns immensos horts de maduixes, envoltats de

murs altíssims i coberts per un sostre d'hivernacle, fornits d'aigua regularment, fins que arriben periòdicament i aleatòriament les secades i la set, que menen al temps d'horror. Sánchez Piñol n'hauria fet una al·legoria dels negres del Maresme, però Gálvez ho transforma en una faula il·lustradora de la redempció per l'escriptura.

Una nova obra destacable de Males Herbes, aquesta investigació sistemàtica i implacable de les eines d'escriptura com a fornidores de memòria i de consciència.

amj



L'era dels ossos de Samantha Shannon

Tr. de Marta Pera

**"Esfera", 41, Bromera, Alzira, setembre
2014.**

L'era dels ossos és una nova novel·la que cal situar dins de l'actual moda de futurs catastròfics. Pel que es veu, l'aposta de les grans editorials, des que van abandonar les sagues de vampirs, s'ha centrat en els futurs distòpics.

Ara és l'hora, doncs, de les distopies juvenils i femenines, i en aquest context trobem la saga que s'inicia amb *L'era dels ossos*, el debut literari de Samantha Shannon, una joveníssima autora britànica. Pel que diuen, aquesta és una primera novel·la d'un total de set. I també és

previst que hi hagi l'adaptació a la gran pantalla. Els drets els ha adquirit 20th Century Fox.

Això al marge, *L'era dels ossos* és una novel·la interessant dins del seu estil, amb un ambient i un clima inquietants i ben aconseguits que sorprenen el lector... i que de vegades també el poden desorientar.

L'autora ens presenta un univers propi on trobem fantasia, màgia, ciència-ficció i un món sobrenatural, en una història urbana amb troballes originals, dins d'un àmbit coherent en si mateix.

Quan comença la novel·la som a l'any 2059 i un sinistre règim totalitari domina el planeta. La protagonista és Paige Mahoney, una noia de dinou anys, amb un do excepcional: és capaç d'entrar en els pensaments dels altres. Paige, que treballa per a una poderosa organització de l'hampa londinenca, acaba en una presó controlada per una estranya

raça. I a partir d'aquí haurà de d'espavilar-se per aconseguir alliberar-se'n.

MG



Exo

de Jordi Olloquequi

"Lluna roja", La Galera, Barcelona, octubre 2014.

Ziggy és un noi extraterrestre que viu a Krokus, un planeta que està a centenars d'anys llum de la Terra. Gràcies a un concurs, Ziggy guanya un viatge a qualsevol planeta de l'univers, el noi tria la Terra perquè ha escoltant musica de rock i se n'ha enamorat.

A la Terra coneix Eva, una biòloga que, com ell, adora el rock and roll i ben aviat es fan amics, fent cas omís de la prohibició de tenir relacions personals amb éssers d'altres planetes. Eva explica a l'extraterrestre que a la Terra hi ha un

greu problema mediambiental, un problema que pot portar el planeta al més pur desastre climàtic i biològic. Ziggy compren que els éssers humans són els principals causants de danys com les emissions de gasos d'efecte hivernacle o de substàncies tòxiques en els ecosistemes.

I aquí comença l'aventura, i els esforços dels dos nois per a posar remei a la situació.

Exo és una obra entretinguda, escrita amb un estil dinàmic, que pot enganxar fàcilment els joves lectors, una novel·la també amb un punt didàctic pensada per a introduir els joves a la biologia. El seu autor, Jordi Olloquequi, és doctor per la Universitat de Barcelona i professor del departament de Biologia Cel·lular. La seva primera novel·la respon, doncs, a la idea de divulgar de forma atractiva la biologia entre els lectors.

MG

CINEMA



El destino de Júpiter Andy Wachowski i Lana Wachowski, EUA, 2015.

S'ha de començar

advertint que el planeta Júpiter del nostre sistema solar no té gaire relació amb aquesta pel·lícula dels germans Wachowski. Senzillament, Júpiter és el nom de la protagonista.

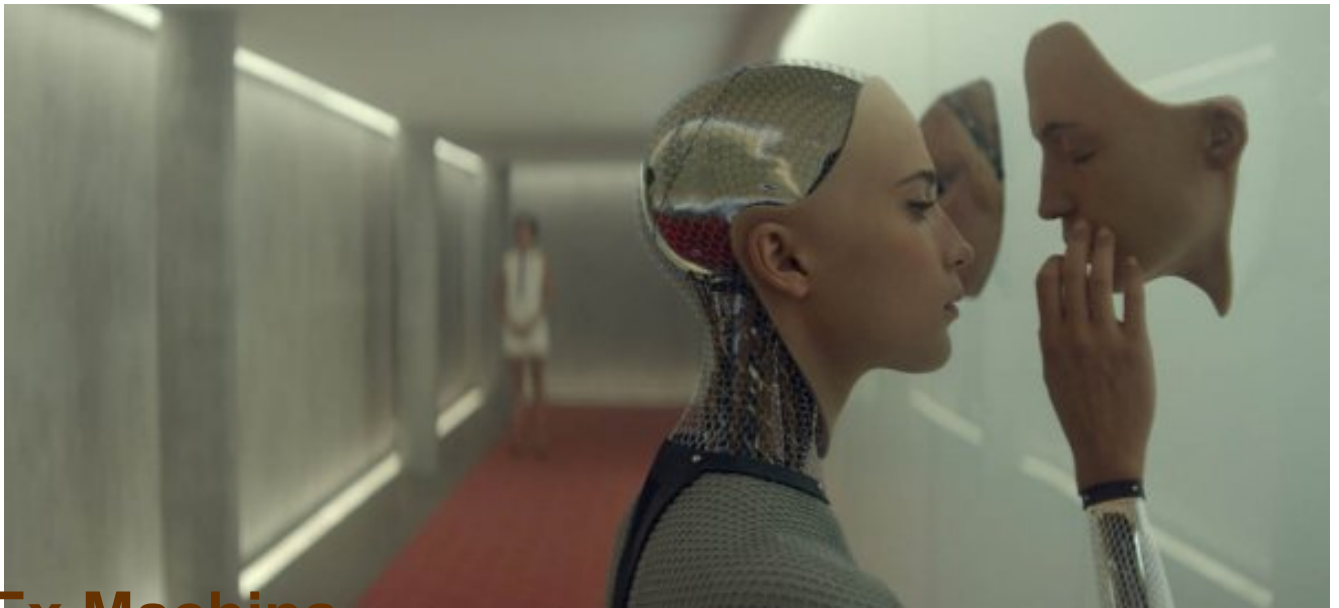
Júpiter Jones és una noia que somia els estels però té una vida molt prosaica i allunyada de l'univers: es dedica, juntament amb la seva família, a tasques de neteja domèstica. Però un bon dia tot això es capgira. Caine, un caçador exmilitar genèticament dissenyat, arriba a la Terra per buscar-la i la salva d'uns assassins vinguts d'altres mons. És llavors quan coneixem "el destí de Júpiter", ella és l'hereva d'una dinastia galàctica i d'ella dependrà la salvació de la Terra.

***El destino de Júpiter* es pot veure com un còmic imaginatiu on es barregen "Flash Gordon", *Star Wars* i *Dune* amb idees originals i mons i personatge sorprenents. En tot plegat no falten els efectes especials, les corregudes, explosions, naus interestel·lars i batalles. És una cinta visualment aconseguida, entretinguda i amb un ritme viu.**

Hi ha algunes escenes que sorprenen per la gràcia i la frescor, són les referides a la família russa de Júpiter. Com també la seqüència on se'ns mostra la burocràcia galàctica.

Lana i Andy Wachowski van ser els directors i guionistes del primer episodi de *Matrix* i dels dos següents. També van ser els guionistes de *V de Vendetta*, que van adaptar de la novel·la gràfica. I potser aquesta pel·lícula serà una decepció per als qui esperaven més d'aquests directors. Es fa difícil de salvar *El destino de Júpiter* en conjunt, però s'han vist pitjors productes de ciència-ficció.

MG



Ex Machina

A. Garland, Regne Unit, 2015.

Que ningú no esperi acció, ni grans efectes especials, ni armes futuristes en mans de robots de combat. Qui vagi a veure aquest film es trobarà amb una història amb pocs personatges, intimista, amb una atmosfera freda i claustrofòbica que es contraposa amb paisatges oberts i preciosos que hi apareixen fugaçment i, sobretot, gaudirà d'un bon guió.

Garland ha escrit una història versemblant al voltant de fets cada cop més reals: el control que té la xarxa de tot el que fem i la possibilitat de crear éssers tan intel·ligents com nosaltres, o encara més. Aquestes idees potser no són originals, però a la pel·lícula les hipòtesis s'exploren des d'una nova perspectiva. El creador del codi font de Blue Book (Nathan), un nou cercador que monopolitza la xarxa, tria un jove programador informàtic (Caleb) per aplicar un test a un experiment que pot capgirar el món. La prova és el test de Turing (per a distingir, a partir de preguntes, una màquina d'un ésser humà) que ell ha de passar a un(a) robot amb aparença humana (Ava). A partir d'aquí gairebé res no és el que sembla.

Eva, EVE, Ava. Només una lletra canvia en el nom d'aquests tres robots cinematogràfics dels últims anys: l'Eva d'EVA (Maïllo, 2011), l'EVE de WALL-E (Stanton, 2008) i l'Ava d'Ex Machina, tres personatges de films molt diferents que amb altres metratges recents exploren d'una manera suggerent la intel·ligència artificial (per exemple, *Robot & Frank*, 2012; *Her*, 2013; i l'excel·lent episodi *Be Right Back*, 2013, de la sèrie britànica "Black Mirror").

Ex Machina és una dissecció de la moralitat i la consciència, les peculiaritats que ens converteixen en humans. És una distopia crua que planteja dilemes: la potència de la xarxa davant la pèrdua de la nostra intimitat i la possibilitat de generar éssers artificials intel·ligents i conscients que se'ns poden tornar en contra.

El film perd ritme en algunes escenes, però l'interès de la trama acaba imposant-se a la lentitud. Ah, i que ningú tampoc no s'espera que els robots d'*Ex Machina* compleixin les lleis de la robòtica que enuncià fa més de setanta anys Isaac Asimov.

Jordi de Manuel

Seqüències memorables



Mr Spock Illogically Illogical

CÒMIC



González Ledesma, guionista de còmic

El dia 2 d'aquest mes de març moria l'escriptor, periodista, novel·lista i guionista Francisco González Ledesma, un dels creadors de la novel·la negra social en llengua castellana.

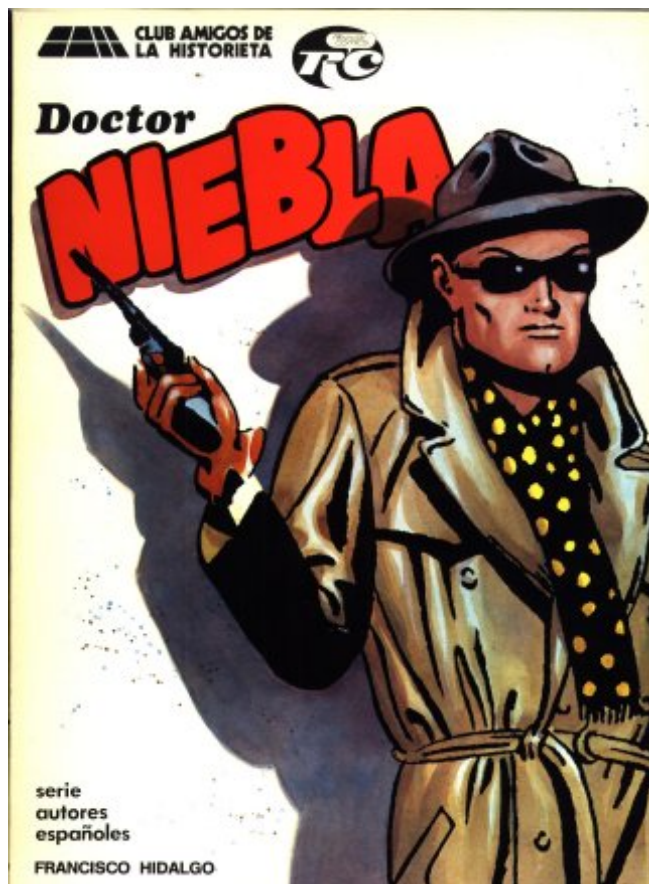
A

Viquipèdia

(http://ca.wikipedia.org/wiki/Francisco_Gonz%C3%A1lez_Ledesma) podeu trobar informació sobre la seva vida i la seva obra. Però el que Viquipèdia no diu és que González Ledesma fou un dels guionistes d'"Inspector Dan" i "Doctor Niebla", dos dels còmics més importants que s'han fet a l'Estat espanyol i que han estat dels pocs a merèixer reconeixement en les enciclopèdies de còmic escrites fora del país, i que havien estat creats pel seu oncle, Rafael González. Encara que, com és lògic en els anys quaranta, parlem de còmic en castellà, és evident que el fet de ser fets a Barcelona els inclouen en el que podríem anomenar "l'escola catalana", perfectament diferenciada dels còmics que es feien a Madrid o a València.

"Inspector Dan" començà la seva publicació l'any 1947 a la revista "Pulgarcito" en format vertical, encara que més tard es publicà, amb el mateix nom, en quaderns de format apaïsat. Dins el pobre panorama del còmic espanyol de la postguerra, "Inspector Dan" va representar una alenada d'aire fresc. No es pot dir que els dibuixos fossin d'una qualitat extraordinària i, a més, les condicions de treball de Bruguera no permetien prou dedicació per a tenir cura dels segons plans ni de la documentació. Malgrat tot, guionistes i dibuixants van saber crear un univers terrorífic i intrigant que mantingué enganxats a les seves pàgines, setmana darrere setmana, milers de lectors. Dan i Stella, l'inspector Simmons i el coronel Higgins són els quatre personatges principals de "la Patrulla Volant", que té la missió de perseguir els criminals més perillosos d'un Londres sota la boira i el crim. Un dels encerts és, però, que els criminals no són mai éssers corrents i vulgars, es creuen l'encarnació del mal i s'identifiquen amb espectres, diables, i són maníacs depressius. Per aquesta raó, la sèrie està més propera al gènere de terror que al criminal. Com era habitual en el còmic de l'època, els personatges secundaris són el contrapunt del protagonista: Stella està enamorada de Dan i sembla que la seva missió sigui la de ser salvada per aquest; l'inspector Simmons, malcarat, presumit i incompetent, serveix per a posar en relleu les qualitats humanes de Dan. El trio compon un model arquetípic que el còmic espanyol anirà repetint, amb èxit, durant molts anys. A diferència d'alguns còmics americans en què els "dolents" tenen un autèntic carisma, el que predomina aquí no són els personatges, sinó els ambients, que aconsegueixen recrear l'atmosfera victoriana del Londres de Jack l'Esbudellador. Els quaderns, posteriors, monogràfics, si bé són interessants de llegir, no estan ni de bon tros al nivell de les pàgines verticals publicades a "Pulgarcito".





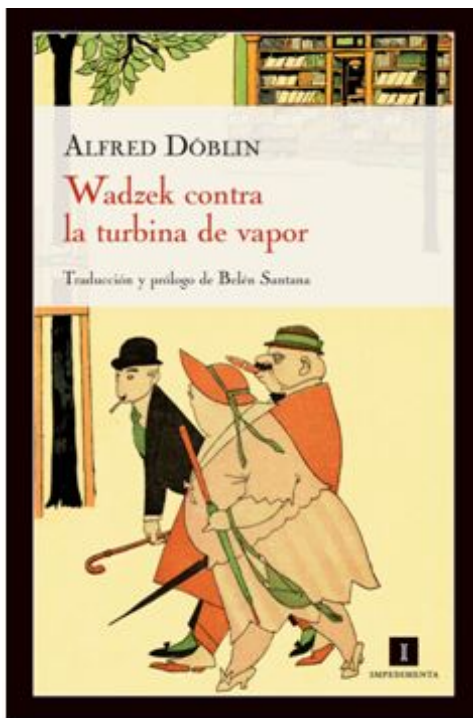
"Doctor Niebla", que es publicà a partir de l'any 1948 a la revista "El Campeón", creat també per Rafael González i amb guions posteriors de González Ledesma, Ricardo Acedo i Víctor Mora, va representar per al còmic espanyol, des d'un punt de vista estètic, una autèntica ruptura. Els dibuixants de l'època consideraven l'estil imposat per Raymond i Foster com el màxim exponent de qualitat artística. Aquest estil, però, havia donat pas a un altre, molt més dinàmic, deutor de les noves formes expressives aportades pel cinema, que utilitzava més els contrastos en blanc i negre, les ombres i, sobretot, una planificació i uns enquadraments absolutament innovadors. Víctor Mora, un dels guionistes de "Doctor Niebla", reconeix que Hidalgo i ell consideraven Raymond, Foster, Jesús Blasco o Emili Freixes uns grans

dibuixants que ja estaven antiquats. Ells volien assemblar-se als de la nova generació, representada per Will Eisner, Milton Caniff, Frank Robbins o Roy Crane. I ho aconseguiren plenament en aquesta sèrie, una de les millors de la història del còmic hispà, en què incorporaren de manera brillant les tècniques dels nous dibuixants americans. Malgrat això, la decisió editorial de fer històries curtes, que acabaven en cada número, va significar una simplificació dels guions i dels personatges. El Doctor Niebla està lluny de ser un heroi com els de Dashiell Hammett, encara que és un dels que més s'hi acosta. El perjudica el seu caràcter de justicier omnipresent que apareix sempre misteriosament i oportunament, ocasionant un temor irracional i infantil entre els criminals, que el prenen per un ésser amb poders sobrenaturals. La càrrega crítica, element bàsic de la novel·la negra, queda difuminada. La que conserva, però, és molt elevada i atrevida per a una publicació feta en l'Espanya franquista dels quaranta.

Toni Segarra

TECNOCIÈNCIA EN FICCIÓ





Si en el butlletí anterior parlàvem de la novel·la *Krakatit* (1922, *La krakatita*) de l'escriptor en llengua txeca Karel Capek, en aquest parlem d'una altra novel·la que hi té molt en comú: l'època, la intenció avantguardista i expressionista i, per això en parlem en aquesta secció, l'ús de la tecnociència com a matèria literària: *Wadzek contra la turbina de vapor* (1918) d'Alfred Döblin.

Els qui han llegit la seva extraordinària *Berlin Alexardeplatz* saben que no és un autor fàcil, però que val molt la pena l'esforç. *Wadzek...* ens explica les trifulgues i, sobretot, els pensaments d'un enginyer i empresari que va perdent mercat perquè les seves màquines de vapor de pistons no poden competir amb

les noves turbines de vapor que fabrica el seu competidor.

Döblin, que era psiquiatre de formació, considerava que és una tasca inútil pretendre descriure la psicologia dels personatges i ens mostra directament el seu pensament. Com a exemple, aquest fragment d'una dissertació del protagonista davant la seva filla i el seu ajudant quan li agafen ganes d'engegar a passeig la fàbrica i canviar de feina:

— Buscaré un institut. N'hi ha de sobres. Si cal, en fundaré un. Què opineu? Un institut que competeixi amb l'escola tècnica. En ple camp. Els ensenyaré, els mostraré que sóc un professional de la tècnica segons el mètode Wadzek. Aquests professors són uns tòtils; els compassos, els cables, les màquines que utilitzen són eines inútils. Tot el que cau a les seves mans es converteix en material. La tècnica s'ha tornat gens respectuosa i molt enlluernadora. Ja amb prou feines té sentit. Les turbines ja no són com els cilindres d'alta pressió. Cal prendre-la, domar-la, portar-la al nostre terreny.

[...]

S'ha d'estimar la tècnica, dominar-la, no deixar que creixi massa. Si no, es converteix en una plaga. Del que es tracta en realitat és d'evitar els abusos que cometien els homes vells i ressecs amb la tècnica, un enamorament estèril. Una criatura salvatge i esponerosa entre castrats!

En aquest fragment, Wadzek, en la seva divagació, barreja el ressentiment contra la turbina de la competència i la temptació de fugida endavant amb unes reflexions crítiques sobre l'ensenyament tècnic, sobre la submissió de l'enginyeria als dictats del capitalisme, sobre la imposició de l'imperatiu tecnològic.

La manera com aborda els vincles entre la tècnica i el poder, en bona manera, prefigura

les reflexions que, anys després, coneixerem sobre els estudis CTS, és a dir, els que busquen una mirada global sobre la ciència, la tecnologia i la societat que la genera i la consumeix.

En la mateixa dissertació, arran de la imposició de determinades consecucions de la tècnica, posa aquest exemple:

—Un dia, una laboriosa nació europea va construir línies de ferrocarril a la Xina. No sé quin país va ser, tots són iguals. La mateixa tecnomania. Es va construir el ferrocarril, locomotores, vies; el xinesos ho van pagar tot. Fins que va arribar un dia en què expulsaren aquesta nació de la Xina arran d'una revolució, i transformaren la locomotora en un petit temple per a algun fals ídol; no és suggerent?

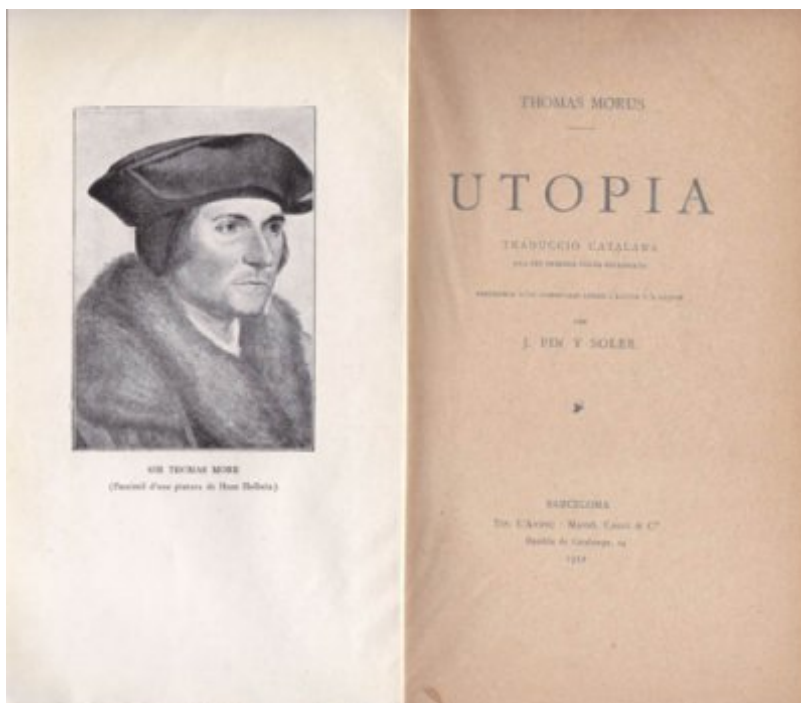
Tinc entès que el sacerdot i els altres vivien als vagons.

Bona literatura i una reflexió que, cent anys després, continua d'actualitat.

Jordi Font-Agustí

OPINIÓ

Novel·la juvenil i distopia



Una distopia, o contrautopia, és una utopia negativa. Utopia és "el lloc que no existeix", que tan bé va descriure Thomas More al segle XVI per a mostrar-nos una societat perfecta. La paraula distopia serveix per a definir una societat fictícia on les tendències socials han portat a uns resultats desastrosos.

Les obres distòpiques van aparèixer com a sàtires, o com a admonicions que mostraven les tendències de les societats per a

extrapolar-les. Per exemple, algunes distopies de la primera meitat del segle XX advertien

dels perills de les societats totalitàries. Eren obres com *Nosaltres* de Zamaitin, *1984* d'Orwell, *Un món feliç* de Huxley o *Fahrenheit 451* de Bradbury, entre d'altres.

Hem arribat a una nova era -distòpica?- en què el màrqueting i la promoció són més importants que el producte. En aquest marc, els llibres juvenils anglòfons, britànics o americans, van copant prestatges de llibreries, grans superfícies comercials, blogs i altres herbes.

A la novel·la de ciència-ficció, sobretot a la novel·la per a joves, ja no trobem altres mons, altres planetes perduts a la galàxia. Els altres mons són en el nostre. Així s'estalvien els costosos viatges galàctics i una explicació més o menys científica de la manera com salvar anys llum.

Però aquestes novel·les, allunyades de l'espai i centrades en el planeta Terra, cauen en un problema més greu: la majoria se situen en èpoques molt allunyades del present, en un futur diferent de l'actual i tan estrany que no propicia l'advertiment i l'admonició del que podria passar. Semblen productes pensats per al lluïment personal de joves herois i heroïnes i poca cosa més.

Rarament serveixen per a propiciar en els joves lectors una reflexió sobre els problemes ètics, morals i polítics del nostre temps. La seva funció, doncs, no seria qüestionar el nostre món actual, tan allunyat de qualsevol utopia feliç.

Si malpensem, hi podem veure una mà negra: al poder sempre li ha anat bé tenir-nos distrets i ignorants.

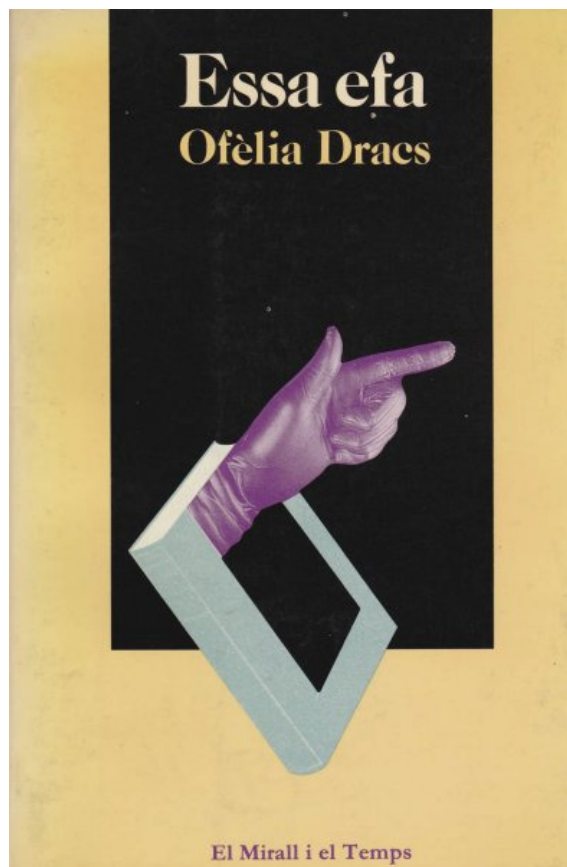
Montserrat Galícia

EVOCACIÓ

Ofèlia Dracs i la S.F

Vaig conèixer l'Albert Monclús a finals dels 60, a l'editorial Mateu. Jo hi feia de redactor, i ell de corrector de la publicació en fascicles "Dolça Catalunya". Com que també érem veïns (ell vivia a Joan de Garay i jo a Jordi de Sant Jordi), molts vespres treia el cap per casa meva, encara que mai no vaig aconseguir que es equedés a sopar. Des d'aleshores hem mantingut un contacte espaiat, però constant, hem tingut l'ocasió d'entaular-nos moltíssimes vegades i de fer unes quantes coses plegats, com és ara escriure conjuntament el llibre juvenil No tots els amants es

diuen Romeu. *Últimament tenim el projecte de fer un treball sobre la història i l'obra de l'"Ofèlia Dracs", que ell va veure néixer. Aquest article està confegit a partir d'alguns dels apunts de la relectura crítica de l'obra del col·lectiu i d'algunes rememoracions. En aquest sentit, voldria disculpar-me per l'ús de la tercera persona en parlar de mi mateix, però, en redactar el text a quatre mans, era la manera que ens resultava més còmoda i més pràctica.- J.A.*



A principis dels 70, cinc escriptors joves, alguns inèdits i d'altres amb molt poca obra publicada, Carles Reig, Jaume Cabré, Miquel Desclot, Joaquim Soler i Josep Albanell, van decidir escriure una novel·la col·lectiva. Les primeres pàgines, escrites per en Joaquim Soler, van situar decididament el text en el terreny de la ciència-ficció. Abans de començar van confegir el nom de l'ens literari que acabaven d'inventar barrejant les inicials dels cognoms dels cinc components: Desclot, Reig, Albanell, Cabré i Soler. I en Jaume Cabré, que li va donar nom i sexe, en va redactar una breu i delirant biografia que comença: "Ofèlia Dracs nasqué el 39 d'Onzebre de l'any de gràcia, a l'edat de trenta-vuit anys..."

Al cap d'uns quants mesos el projecte va encallar. L'allunyament d'en Reig, que se'n va anar a Leeds, la lentitud amb què el text progressava i, sobretot, l'envitricoll argumental amb què havia conclòs la primera part, van aturar l'obra. Després ja ningú no es va veure amb cor de recuperar-la.

Un o dos anys més tard, una colla d'escriptors de la generació del 70 van ser convocats a ca la Maria Antònia Oliver i en Jaume Fuster amb la idea de crear un grup de debat que, amb el nom de "Trencavel", havia de publicar un seguit d'articles de "sociologia literària" a la revista "Canigó". El col·lectiu, sota els auspicis indirectes del Psan -alguns n'eren membres actius, d'altres simpatitzants o només "tolerants"-, debatia qüestions de literatura i política sota el prisma del nacionalisme militant. Entre d'altres coses, defensava la necessitat d'una literatura popular de qualitat i de consciència pancatalanista. Quan "Trencavel" va desaparèixer, un grup dels seus components van continuar reunint-se de tant en tant a ca la Maria Antònia i en Jaume. En una d'aquelles tertúlies, l'any 1979, l'Albanell, que treballava a l'Editorial Tusquets, els va proposar de concursar amb un recull de contes al premi de literatura eròtica La sonrisa vertical, atès l'èxit que l'any anterior havia assolit en Josep Lluís Seguí amb una obreta escrita en català, *Diari de bordell*, que va ser publicada en la mateixa col·lecció que la novel·la

guanyadora. Si quedaven ben situats en la votació i el recull es publicava, l'obra podria ser una bona promoció dels autors. Alguns dels tertulians van acollir la idea amb entusiasme. Però com que no tothom hi va voler participar i el recull anava curt de pàgines, el promotor de la idea va recórrer a d'altres amics seus escriptors que no anaven a la tertúlia, com en Jaume Cabré, o que eren d'una altra generació, com en Joaquim Carbó. En el moment de lliurar-se a ell mateix l'original aspirant al premi, ja que era l'encarregat de l'editorial de rebre'ls i de repartir-los entre els membres del jurat, va posar el nom al recull, *Deu pometes té el pomer*, i al col·lectiu, "Ofèlia Dracs". I, per a sorpresa de tothom, van guanyar.

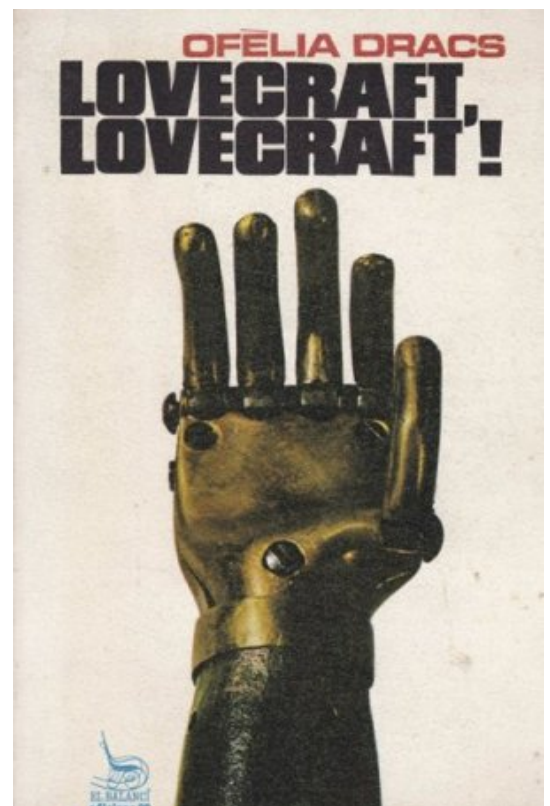
I vet aquí que, sense saber gaire com, la trapelleria va esdevenir un fenomen literari. L'inesperat ressò que van tenir, en la circumspecta societat cultural catalana de l'època, tant l'obra com l'enjogassat pseudònim, va situar en mans dels autors un artefacte literari que els permetia posar en pràctica un dels grans arguments de "Trencavel": la publicació garantida i força normalitzada de literatura de gènere amb exigència literària, i clarament catalana. A part del primer recull, en què tot, fins i tot el gènere, va ser una autèntica xamba, la resta de volums que va publicar Ofèlia Dracs va respondre clarament a la intenció de tocar els pals fonamentals de la literatura de gènere: terror, policíac i ciència-ficció.

Precisament en aquest ordre van aparèixer els tres següents títols d'Ofèlia Dracs: *Lovecraft, Lovecraft!* (1981), *Negra i consentida* (1983) i *Essa efa* (1985), justament ara fa trenta anys. Dels dotze autors que van participar en aquesta darrera obra, només sis havien pres part en l'aventura que culminà amb la publicació de *Deu pometes té el pomer*. El grup, doncs, creixia. Donava sortida a més veus, i en conseqüència assegurava una gran diversitat d'enfocaments i de sensibilitats. Però, malgrat aquesta evident diversitat, és curiós de constatar que a *Essa efa* hi ha algunes coincidències força significatives:

a) Hi predomina absolutament la visió pessimista de la societat i del futur previsible. Només en dos contes trobem un final tocat d'optimisme.

b) Una temàtica molt recurrent és la revolta, ja sigui contra dictadures, injustícies o imposicions de tota mena. La trobem en vuit dels dotze contes.

c) També les mutacions de diversa índole apareixen tractades almenys en la meitat dels contes del volum.



d) La destrucció completa del planeta (o dels humans) és present en almenys un terç dels contes.

e) Afegim, per acabar, que trobem referències explícites a territoris dels Països Catalans o a autors de la literatura catalana en almenys set contes.

Seríem injustos si no féssim referència a una altra conseqüència de l'esmentada diversitat: una certa fluctuació o desigualtat en la qualitat. El col·lectiu, que era ben conscient d'aquest perill, feia una certa tasca de filtratge, i de fet van ser rebutjats alguns contes. Però en les dinàmiques de grup sovint les circumstàncies acaben manant, i potser el control no va ser prou estricte. Des d'aquesta perspectiva, creiem que podríem dir un parell de coses a qualsevol lector que s'interessi per l'obra:

a) Que hi trobarà com a mínim sis contes força correctes, bons o molt bons. Són interessants, ben travats, amb finals ben resolts. Presenten uns personatges i unes històries perfectament adequats al gènere. Trobem coherència i consistència tant en l'argument com en els recursos expressius i narratius que s'hi posen en joc.

b) Que potser en alguns dels restants hi trobarà alguna incongruència, alguna resolució massa simplista dels conflictes presentats, o algun altre defecte. Lamentablement no hi va haver un "editor" que s'encarregués d'evitar aquests alts i baixos.

Sigui com sigui, després de *Deu pometes té el pomer* -que, gràcies al premi i a l'èxit de vendes, va convulsionar el panorama literari català-, potser l'altre llibre a destacar de tota l'obra d'Ofèlia Dracs és *Essa efa*, pel seu, diguem-ne, esperit fundacional. O, per dir-ho amb paraules d'A. Munné-Jordà, perquè "en certa manera va significar el manifest de la generació del 70 sobre el gènere".

Pep Albanell /Albert Monclús

TROBALLES

Clovis Eimeric, un precursor

L'especialista en literatura infantil i juvenil Pere Martí i Bertran va publicar a l'"Avui" del 7-XI-2014 un completíssim article a propòsit de la novel·la de tema futbolístic *El minyó del cop de puny*, editada en llibre per Joventut el 1934. Martí esmentava que la novel·la havia estat prèviament publicada per episodis a la revista "Violet" el 1923, i parlant de l'autor, Clovis Eimeric (pseudònim de Lluís Almerich i Sellarès: Barcelona, 1882-1952), deia que també va escriure *"La vida del món"*, una obra de ciència-ficció de forta influència de Jules

Verne".



Jo no tenia cap notícia d'aquest llibre, vaig buscar-lo en diversos repertoris, i tampoc no sortia per enlloc. Vaig preguntar a Pere Martí si el tenia, i tampoc no en sabia res més enllà de la referència que havia transcrit. Vaig deduir que només es devia haver publicat per episodis en alguna revista, i així vaig començar repassant la mateixa "Violet" on havia sortit de primer la novel·la que comentava Martí, i efectivament, l'any 1925, del 19 d'octubre al 19 de desembre, dels números 194 al 207 del setmanari, vaig localitzar la novel·la de ciència-ficció de Clovis Eimeric, il·lustrada amb vint-i-sis vinyetes de

Junceda.

"Violet" era un setmanari que va sortir de 1922 a 1931 com a suplement infantil d'"En Patufet", quan aquest anava esdevenint revista per a tota la família. "Violet" era majorment d'histories dibuixades, amb què ja és clarament una revista de còmic, però també dedicava pàgines a la narrativa. Per exemple, a partir del número 20, del 20-V-1922, va començar l'adaptació dels *Viatges de Gulliver*, a càrrec de Jordi Català, que s'anuncia com la primera traducció en la nostra llengua, cosa inexacta, perquè el 1913 ja n'havia publicada una la "Biblioteca popular de L'Avenç".

Val a dir que abans de la guerra Clovis Eimeric va ser un autor popularíssim, que podríem posar al costat de Folch i Torres per la gran producció de novel·les juvenils i del gènere rosa, tirant a lacrimogen i sense desdenyar l'humor. La meua àvia i la meua mare n'eren unes grans lectores, les seves obres eren a casa i entre les primeres novel·les que vaig llegir de petit hi ha *La puntaire* i la seva continuació, *L'enyorament*. *La puntaire* també havia estat adaptada al teatre, i a casa explicaven que en una ocasió en què la van representar a Collblanc, amb l'assistència de l'autor, van haver de fer sortir de la sala alguna noia perquè plorava massa escandalosament. Afegim que Clovis Eimeric va ser el primer traductor de Verne en català, *La volta al món en vuitanta dies*, el 1926.



A *La vida del món*, més que una "forta influència de Jules Verne", que també, hi ha un poti-poti de gèneres, des de la novel·la d'aventures fins a la rondalla meravellosa, dels

superherois al catastrofisme, dels relats mítics a les comèdies espectaculars, i també del conte pietós al sermó antijueu, elements que la fan una obra precursora dels corrents actuals que barregen sense manies ciència-ficció i fantasia, laboratoris i dracs voladors. Vegem-ne l'argument.



El doctor Arquimbau és el darrer alquimista. Ha passat la vida al laboratori, fent tota mena de provatures. "Tots els metalls, totes les reaccions, totes les foses, havien sofert l'anàlisi pertinaç de l'il·lustre savi, que des de sa joventut pretenia la producció de l'or sintètic." El savi es casa amb una parenta òrfena, la Rosó, i tenen un fill, l'Oràngel, que es cria al laboratori del pare i, quan ja el comença a ajudar, el fill un dia fa l'observació que un raig de sol pot contenir or en suspensió: "Si aconseguies deturar i fer-teu l'or d'aquesta polsina de llum, hauries resolt el somni de la teva vida." El doctor fa provatures

amb diversos adherents fins que, després d'anys d'experimentacions, aconseguix una mil·lèsima de gram d'or i així demostra que l'or sintètic existeix. Però en necessita més per a poder-ne enviar mostres, sense les quals els altres savis del món no el creuran. Aleshores l'Oràngel, que ja té quinze anys, proposa que, en lloc d'esperar la llum que triga tant a arribar a la Terra, fóra millor anar a cercar-la a la font, al Sol. Perquè el noi pugui volar, el doctor inventa una combinació d'arsènic, iode, càmfora i les sals més volàtils, amb què unta l'Oràngel. Quan el noi s'enlaira, la mare es transforma en aranya, que teixeix un fil finíssim que la lliga al fill.

El noi és atret per la gravitació de la Lluna. Sota el regnat de Selena, hi viuen unes dones immortals. Eren terrestres, i es complaïen tant en la seva bellesa que rebutjaven el contacte amb els homes, i el Senyor, enutjat perquè menystenien la seva obra, desprèn el tros de Terra que serà la Lluna i les condemna a no poder fugir mai del voltant del planeta i a plànyer eternament l'amor humà. Enamorada del noi, Selena li permet que se'n vagi al Sol amb la condició que tornarà. I abans el banya en les aigües negres de la cara fosca de la Lluna, que el fan invulnerable als raigs solars, i fa que l'acompanyin dos dracs voladors. Mentrestant, el doctor Arquimbau ha viscut moments de glòria per la gesta voladora del fill, però després el tracten de boig i el tanquen en un manicomi.

L'Oràngel arriba al Sol i mana als dracs que llesquin rodonetes d'or, que farà servir de llast per a tornar a la Terra. Els dracs, engrescats i sense fatiga, van reduint superfície del Sol, i acumulant les peces a "les capes ígniques del coròniun". Els savis de la Terra van veient que de mica en mica el Sol perd potència, són segons i minuts per als que el llesquen, però passen mesos a la Terra, que va perdent la claror i la calor solars, s'emmusteeixen les plantes, es perden les collites, "Un exaltat va tenir l'ora tonta d'anunciar que s'eren perdudes totes les



esperances de salvació de la Terra", que s'esberla, s'ensorren les cases, els rius canvien de curs, la gent es lliura a les males passions, hi ha milions de morts pertot arreu. Els governs, espantats, obren presons i manicomis. El doctor Arquimbau torna a casa, plora l'absència de la muller i les seves llàgrimes cauen damunt l'aranya, que va creixent i transformant-se fins a recuperar la forma de la Rosó, que vol anar a retrobar el fill. El doctor torna al laboratori i prepara la fórmula que permet a la dona sortir volant. Quan s'adonen que el doctor ha tornat, acusat de ser el responsable de les malvestats del món, l'empresonen a la casa mateix.

La Rosó en el seu vol també cau atreta per la Lluna, on Selena l'empresona. L'Oràngel nota la crida de la mare i vol tornar, fa deturar els dracs i veu que haurà de fer molts viatges per a portar tot l'or que han llescat. Baixa a la Terra, i només el doctor el veu venir. Quan surt a rebre'l, la multitud el vol matar, i quan aterra el noi els porten a judici. L'Oràngel s'adona de les conseqüències del que ha fet, i quan les coses es posen difícils llança les peces d'or que duu a la butxaca, i que la gent s'afanya a recollir, i ell s'emporta el seu pare volant. Tornen a casa, el noi se'n vol tornar al Sol a reparar el desperfecte, i quan sap que la mare també va perduda pel cel buscant-lo i el pare l'enyora, el pare també s'unta amb la càmfora i se'n van tots dos volant.



Quan passen per l'àrea d'atracció de la Lluna, el doctor Arquimbau se n'hi va a rescatar la muller i el noi continua el viatge cap al Sol. Repara el mal que ha fet, soldant les peces despreses del Sol, torna la vida a la Terra, i el noi torna a baixar, i li fa els honors una princesa que l'observava pel telescopi. Però el noi sent que els pares estan en perill i se'n torna volant cap a la Lluna. Allà, la mare li dóna un escapulari que li serveix per a vèncer els dracs. El noi rescata els pares i baixen tots tres cap a la Terra, però als pares gairebé se'ls ha evaporat tota la

càmfora i, malgrat l'esforç del noi, s'esclafen en la caiguda. El noi es refà i es casa amb la princesa. I "mai més no gosà ningú pujar al Sol".

És veritat que el 1879 s'havia publicat *De la Terra al Sol* de Narcís Campmany i Joan Molas, també amb un conflicte amorós a la Lluna, l'estació del mig del camí, però també és veritat que el 1953 Bradbury publicarà "Les daurades pomes del Sol", també amb una expedició per a obtenir una copa de la matèria del Sol. No és la intenció d'aquestes ratlles analitzar les influències de l'obra de Clovis Eimeric, un autor que no cercava l'originalitat, sinó meravellar i divertir: aquí solament es tracta de donar notícia d'una novel·la ben curiosa i que no ha arribat a transformar-se en llibre, i de manifestar una certa enveja d'aquells noiets lectors de "Violet" que ara farà noranta anys cada setmana en podien llegir un episodi. Pràcticament ningú més no l'havia llegida després.

A. Munné-Jordà

RELAT

Del primer projecte d'Ofèlia Dracs

Tenim el privilegi de publicar per primera vegada un fragment d'una novel·la no acabada mai, dues pàgines i mitja del primer text col·lectiu produït per

Ofèlia Dracs, en què van participar exclusivament els cinc fundadors: Miquel Desclot, Carles Reig, Josep Albanell, Jaume Cabré i Joaquim Soler. Cadascun va escriure un breu capítol d'una novel·la de ciència-ficció, reprenent, o no gaire, el fil de l'anterior. Completada la primera volta, amb un total de 47 pàgines, el relat no va tenir continuïtat. És la primera vegada que se'n difon un fragment. La SCCFF en donem les gràcies a Josep Albanell, conservador del mecanoscrit original, i que en narra la història a la secció d'Evocació.

Com que la Natura, els Fats, les Claus Genètiques i les Lleis Ineluctables de l'Equilibri Còsmic no saben res de conjunturalismes, per bé que estiguin plantejats de la manera més demagògica possible, ara, als nostres dies, han decidit de portar a terme un equilibri desequilibrat, és a dir, un equilibri *sui generis*, que els humans encara no podem comprendre a fons. Resultat: morts a manta. Difícilment s'arriba a vell, exhaurim les forces en apuntar els quaranta, i després sobrevivim. Els responsables de la sanitat pública s'han vist obligats a abandonar vanes persecucions i arribar a la conclusió tranquil·litzadora que aquesta funerària situació, a molt estirar, només pot durar cinc anys més, que és una cosa epidemiològica de tipus regressiu i cíclic...

Per ajudar a trencar aquest ciclisme i de passada fotre's d'or, cinc homes s'han unit: químic, biòleg, cirurgià, patòleg i enginyer. S'apoderen de tots els cadàvers que poden i n'extreuen totes les possibilitats. Amb tal objectiu s'ha implantat una llei que prohibeix, en els casos previsibles, és clar, morir al domicili propi. Així, els "fiambres" poden ésser permutats per un maniquí de cera, en el qual cas l'única problemàtica és la faç i la configuració craniana i, en els casos singulars, potser les mans; cos i estatura són qüestió de peces estàndard. Així els familiars van tranquils a l'enterrament del ninot estimat. De vegades hi ha família que es fot tossuda i vol vestir-lo. En aquests casos, el que es fa és, o bé drogar tots els familiars, o bé treure el mort de debò (que per aquest motiu no es comença a desmuntar fins passades sis hores del traspàs) i, quan la nit és un vell armari, tornar a portar a terme el canvi fraudulent. Els rosaris, les vetlles i altres llets entorn de l'exconsaguini són prohibits per raons elementals d'higiene i de salut dels qui resten, que sempre són més importants, socialment parlant, que no pas els qui malauradament ja no poden produir ni mucositats sobrerres. Els qui moren a la carretera, els qui queden enxampats sota la runa d'un edifici que s'ensorra, els qui s'ofeguen en una concentració multitudinària, els qui fineixen a la presó, els guerrillers urbans que cauen en acte de terrorisme, etc., són portats directament a l'Hospital Central i, d'aquest, per un passadís secret que només coneix l'administrador general, passen al CINE (Centre d'Investigació per a Noves Energies). Als cinc del CINE, els calen moltes

neveres, molts aparells congeladors, taules de dissecció, enormes dipòsits de formol, grans forns de raigs làser, autoclaus per a desinfectar-ho tot, eines de tall, etc. Els caps de setmana i els dilluns, els morts s'amunteguen fins al sostre al pis número vint d'aquell altíssim edifici aixecat darrere les muntanyes que antigament encerclaven l'esquena de la ciutat impedint-li d'eixamplar-se més.

En principi, el CINE havia de dir-se CINFE, o sigui: Centre d'Investigació de Noves Fonts d'Energia. Però no fou possible d'enregistrar-lo, perquè ja hi havia un altre anagrama castellà que es deia SINFÉ, organisme dels agnòstics no convençuts del tot, o així.

Bé, si la cosa s'hagués limitat a la recerca d'insòlites fonts d'energia, encara bé, o semibé, segons el particular puritanisme pituïtari: perquè, ben mirat, s'hauria pogut reduir tot plegat a impressionants forns crematoris vulgars i simplement aprofitar-ne la combustió produïda. Però no, els del CINE tenien presentats a les autoritats uns altres plans, mitjançant els quals de cada difunt es podia extreure moltíssima més energia, i fins i tot investigant-hi més, qui-sap-lo. Ells, els del CINE, selectivitzaven: no podia pas haver-hi allotjada la mateixa quantitat energètica en un peroné que en un pàncrees, i no podien rebre el mateix tractament desintegrador ossos, òrgans, excrements, músculs, epitelis, teixits... Malgrat tot, el que més hauria escandalitzat la sacràlida i ignorant opinió pública era l'evolució metodològica del CINE: d'una simple extracció energètica primària (combustible), s'havia anat passant a un aprofitament tan exhaustiu del cos humà que àdhuc ja començava a haver-hi al mercat productes alimentaris, enllaunats o bé plastificats, d'origen humà, sense declarar-ne la procedència, és clar! I això sense fer esment de lubricants, greix, cosmètics capil·lars que a la fi combatien la calbesa, pell sintètica que de fet era humana, etc. etc.

De manera que hi havia la possibilitat, no gaire llunyana, que l'home que el dilluns enterrava sanglotejant son pare, el dimecres se'l consumís en forma de paté, afrodisíac, loció, salsitxa tipus frankf...

Ofèlia Dracs

C(F)URTS



Ja que el volies, queda-te'l

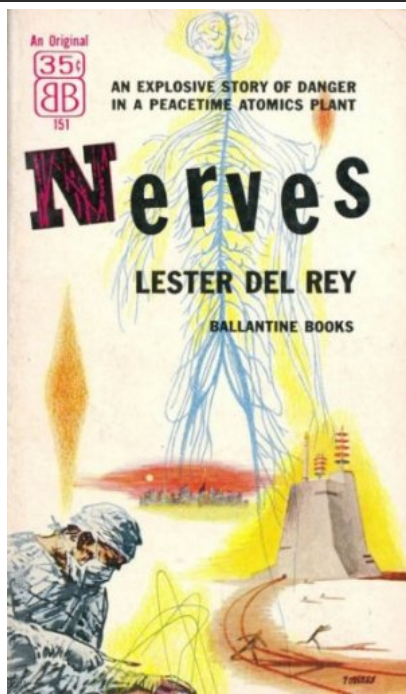
www.youtube.com/watch?v=CMUzrOYMLYk



Allien ve d'all

<https://www.youtube.com/watch?v=WkSGGj9lxdM>

EFEMÈRIDES



Fins a la sortida del butlletí vinent, l'**abril** farà 30 anys de la publicació d'*Essa Efad'Ofèlia Dracs*, efemèride que és commemorada a les seccions d'Evocació i de Relat. I el **juny** farà 100 anys del naixement de Lester del Rey, 2-VI-1915-10-V-1993, l'actiu escriptor i editor que es va fer popular per la novel·la *Nerves*. El 1942, quan encara faltaven tres anys per al llançament de la primera bomba atòmica i l'energia nuclear era només objecte de treball secret a Los Alamos i font d'inspiració per als autors de ciència-ficció, l'escriptor nord-americà ja va publicar una novel·la que narra un accident en una central nuclear. A *Nerves* (*Nervios*, en castellà a Edhasa, 1957), Del Rey descriu com esclata un reactor (el convertidor atòmic, a la novel·la), i la cursa desesperada per evitar la fuga radioactiva, una explosió nuclear o, el màxim perill, la fissió del nucli del reactor. El 1976, existint ja les centrals nuclears, Del Rey va revisar i ampliar la seva novel·la (Martínez Roca, 1980), que tanmateix encara s'anticipava a les grans catàstrofes com la de Three Mile Island a Harrisburg (Pennsilvània, EUA, 1979), Txernòbil (Ucraïna, 1986) o Fukushima (Japó, 2011).

Recordeu que la sortida del número 45 coincidirà amb el començament de l'estiu.